

2014 m. liepos 10 d.*

Byloje C-213/13

Impresa Pizzarotti & C. SpA

prieš

Comune di Bari,

Giunta comunale di Bari,

Consiglio comunale di Bari,

dalyvaujant:

Complesso Residenziale Bari 2 Srl,

Commissione di manutenzione della Corte d'appello di Bari,

Giuseppe Albenzio, veikiančiam kaip *commissario ad acta*,

Ministero della Giustizia,

Regione Puglia,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts (pranešėjas), teisėjai J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis ir J.-C. Bonichot,

generalinis advokatas N. Wahl,

posèdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. vasario 27 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: italy.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Impresa Pizzarotti & C. SpA*, atstovaujamos *avvocati* R. Mastroianni, D. Vaiano ir F. Lorusso,
- *Comune di Bari*, atstovaujamos *avvocati* A. Loiodice, I. Loiodice ir R. Lanza,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Möller,
- Europos Komisijos, atstovaujamos L. Pignataro-Nolin, A. Tokár ir A. Aresu,

susipažinęs su 2014 m. gegužės 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 sk., p. 132) aiškinimo ir *res judicata* galios principo taikymo esant situacijai, nesuderinamai su Sąjungos teise.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Impresa Pizzarotti & C. SpA* (toliau – *Pizzarotti*) ginčą su *Comune di Bari*, *Giunta comunale di Bari* ir *Consiglio comunale di Bari*, kilusį po to, kai buvo paskelbtas viešas skelbimas apie rinkos tyrimą, siekiant suteikti Italijos teismų administracijai naują bendrą būstinę visiems Baryje (Italija) esantiems teismams įkurdinti vienoje vietoje.

Teisinis pagrindas

Direktyva 92/50/EEB

- 3 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvos 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 209, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 322) 1 straipsnio a punkte numatyta:

„Šioje direktyvoje:

- a) viešojo paslaugų pirkimo sutartys – tai atlygintinio piniginio pobūdžio sutartys, kurias raštu sudaro paslaugų teikėjas ir perkančioji organizacija, išskyrus:

<...>

- iii) sutartis dėl žemės, esamų pastatų arba kito nekilnojamojo turto įsigijimo arba nuomos bet kuriomis finansinėmis priemonėmis arba dėl teisių į juos <...>

<...>“

Direktyva 93/37/EEB

- 4 Pagal 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyvos 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 199, p. 54; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 163) 1 straipsnio a punktą „šioje direktyvoje „viešojo darbų pirkimo sutartys“ – tai atlygintinio piniginio pobūdžio sutartys, kurios tarp rangovo ir perkančiosios organizacijos, kaip ji apibrėžta b punkte, sudarytos raštu ir kurių tikslas – atlikti arba kartu atlikti ir suprojektuoti darbus, susijusius su viena iš II priede nurodytų profesinės veiklos rūšių[,] arba atlikti darbą, apibrėžtą c punkte, arba bet kokiomis priemonėmis atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus“.
- 5 Į Direktyvos 93/37 II priede nurodytas profesinės veiklos rūšis kaip 50 klasės „Pastatų ir jų dalių statyba, inžinerinių statinių statyba“ veikla įtraukta „[b]endroji statyba ir civilinė inžinerija (smulkiau neįvardijant)“ (500.1 pogrupis), taip pat „[b]utų, įstaigų pastatų, ligonių ir kitų gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statyba“ (501 grupė).

Direktyva 2004/18

- 6 Direktyvos 2004/18 1 straipsnio 2 dalyje numatyta:
- „a) „Viešosios sutartys“ [„Viešojo pirkimo sutartys“] – tai dėl piniginės naudos [atlygintinės] vieno arba kelių ūkio subjektų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų raštu sudarytos sutartys, kurių dalykas yra darbų atlikimas, prekių tiekimas arba paslaugų teikimas, kaip apibrėžta šioje direktyvoje.
- b) „Viešojo darbų pirkimo sutartys“ – tai viešosios sutartys [viešojo pirkimo sutartys], kurių dalykas yra darbų arba darbo, susijusio su viena iš I Priede nurodytų veiklų, įvykdymas, arba įvykdymas ir suprojektavimas, arba darbo realizavimas bet kokiomis priemonėmis, atitinkančiomis perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus [arba darbo, atitinkančio perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus, realizavimas bet kokiomis priemonėmis]. <...>
- <...>“
- 7 Pagal šios direktyvos 16 straipsnį „Ypatingos išimtys“:
- „Ši direktyva netaikoma viešojo paslaugų pirkimo sutartims:
- a) dėl žemės, esamų pastatų arba kito nekilnojamojo turto arba teisių į juos įsigijimo ar nuomos bet kokiomis finansinėmis priemonėmis <...>

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 8 2003 m. rugpjūčio 14 d. *Comune di Bari* paskelbė viešą skelbimą „Rinkos tyrimas“, siekdama per kuo trumpesnę laiką pastatyti naują bendrą būstinę teismų administracijai, tinkamą ir pritaikytą įkurdinti visiems Baryje esantiems teismams. Šis skelbimas buvo paskelbtas 2003 m. rugpjūčio 23 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL S 161).
- 9 Skelbime buvo numatytas reikalavimas, kad rangovai įsipareigotų statinių statybos darbus pradėti iki 2003 m. gruodžio 31 d. Be to, buvo reikalaujama pateikti aiškią ir išsamią informaciją apie išlaidas, kurias turėtų padengti komunos administracija ir Teisingumo ministerija, taip pat mokėjimo sąlygas, atsižvelgiant į tai, kad turėta 43,5 milijono eurų valstybės lėšų, jau skirtų projektui, prie kurių dar

reikėjo pridėti 3 milijonus eurų, atitinkančių metinį nuomos mokestį, kurį tuo metu *Comune di Bari* mokėjo už pastatų, kuriuose buvo įsikūrę atitinkami teismai, nuomą. Prie minėto skelbimo buvo pridėtas *Corte d'appello di Bari* parengtas priedas, skirtas pateikti „oficialioms ir išsamioms gairėms dėl struktūrinių, funkcinų ir organizacinių reikalavimų“, susijusių su numatomu teismų administracijos buveinės įgyvendinimu (toliau – reikalavimų gairės).

- 10 Buvo pateikti keturi pasiūlymai. 2003 m. gruodžio 18 d. Sprendimu Nr. 1045/2003 *Comune di Bari* pasirinko *Pizzarotti* pasiūlymą. Šiame pasiūlyme buvo numatyta, kad dalis statinių bus parduota *Comune di Bari* už 43 milijonus eurų, o likusi dalis nuomojama už 3 milijonų eurų metinį nuomos mokestį.
- 11 2004 m. vasario 4 d. raštu *Ministero della Giustizia* (Teisingumo ministerija) *Comune di Bari* pranešė, kad projektui skirtos valstybės lėšos buvo sumažintos iki 18,5 milijono eurų, ir paprašė patikrinti, ar, atsižvelgiant į gautus pasiūlymus, buvo galima sėkmingai užbaigti projektą, kiek leidžia nauji finansiniai ištekliai. 2004 m. vasario 11 d. raštu *Comune di Bari* pasiteiravo *Pizzarotti*, ar ši galės tęsti pradėtus darbus. *Pizzarotti* į šį prašymą atsakė teigiamai ir pakeitė savo pasiūlymą, atsižvelgdama į sumažėjusias turimas valstybės lėšas.
- 12 2004 m. rugsėjo mėn. valstybės finansavimas buvo visiškai nutrauktas.
- 13 Nutraukus finansavimą, *Pizzarotti* pateikė *Comune di Bari* antrą pasiūlymą, kuriame nurodoma galimybė pastatyti nuomoti skirtus statinius, numatytus pirminiame jos pasiūlyme.
- 14 Dėl administracijos neveikimo *Pizzarotti* pareiškė ieškinį *Tribunale amministrativo regionale per la Puglia* (Apulijos regiono administracinis teismas), siekdama įpareigoti *Comune di Bari* veikti.
- 15 Šiam teismui atmetus minėtą ieškinį, *Consiglio di Stato* (Valstybės taryba) priėmė Sprendimą Nr. 4267/2007, kuriuo patenkino *Pizzarotti* dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo pateiktą apeliacinį skundą. Manydama, kad, atsižvelgiant į pasikeitus finansinėms aplinkybėms parengtą Teisingumo ministerijos 2004 m. vasario 4 d. raštą, procedūra nebuvo užbaigta rinkos tyrimo rezultatų patvirtinimu, *Consiglio di Stato* nusprendė, kad *Comune di Bari*, „laikydamosi pagrįstumo, sąžiningumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų, turi nuosekliai veikti ir, gavusi pasiūlymus ir patikrinusi galimybę įvykdyti darbą, kiek leidžia pakeistas finansavimas, tinkamai užbaigti procedūrą“.
- 16 *Comune di Bari* dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą, jį *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis teismas) atmetė 2008 m. gruodžio 23 d. nutartimi.
- 17 Tuo metu *Consiglio di Stato*, į kurį buvo kreiptasi dėl jo Sprendimo Nr. 4267/2007 įvykdymo, Sprendimu Nr. 3817/2008 konstatavo *Comune di Bari* neveikimą ir įpareigojo ją per 30 dienų visiškai įvykdyti Sprendimo Nr. 4267/2007 rezoliucinę dalį. Jei sprendimas ir toliau nebūtų vykdomas, ji paskyrė *Prefetto di Bari* (Bario prefektas) *commissario ad acta* (vykdymo įgaliojimus turinčiu komisaru), kad šis, prireikus paskirdamas deleguotąjį asmenį, imtųsi visų veiksmų, būtinų šiam sprendimui įvykdyti.
- 18 2008 m. lapkričio 21 d. aktu Bario prefekto deleguotas *commissario ad acta* patvirtino *Pizzarotti* pasiūlymų galiojimą ir todėl konstatavo, kad atitinkamu skelbimu apie rinkos tyrimą pradėta procedūra buvo užbaigta teigiamai.
- 19 Savo ruožtu *Giunta comunale di Bari* nutraukė procedūrą ir nurodė, kad *Pizzarotti* antrasis pasiūlymas neatitinka minėtame skelbime pateiktų reikalavimų.

- 20 *Pizzarotti* ir *Comune di Bari* kiekviena pateikė apeliacinį skundą *Consiglio di Stato*. *Pizzarotti* tvirtino, kad *Comune di Bari*, kiek tai susiję su numatoma nauja teismų administracijos buveine, tinkamai neįvykdė *Consiglio di Stato* Sprendimo Nr. 3817/2008. *Comune di Bari* skundė tai, kad nebuvo konstatuotas projekto įgyvendinimo sąlygų pablogėjimas, turėjęs įtakos procedūrai.
- 21 2010 m. balandžio 15 d. Vykdomuoju sprendimu Nr. 2153/2010 *Consiglio di Stato* patenkino *Pizzarotti* apeliacinį skundą, o *Comune di Bari* apeliacinį skundą atmetė. Dėl *commissario ad acta* veiksmų *Consiglio di Stato* nusprendė, kad ne viskas buvo atlikta, nes procedūra nebuvo „tinkamai užbaigta“, kaip tai suprantama pagal jos Sprendimą Nr. 4267/2007. Todėl ji nusprendė, kad reikia imtis veiksmų, būtinų *Pizzarotti* pasiūlymui konkrečiai įgyvendinti, ir nustatė 180 dienų terminą procedūrai užbaigti.
- 22 2010 m. gegužės 27 d. aktu *commissario ad acta* nusprendė, kad „2003 m. rugpjūčio mėn. <...> skelbimo apie rinkos tyrimą procedūra nedavė teigiamų rezultatų“. Grįsdamas šią išvadą, dėl pirmojo *Pizzarotti* pasiūlymo, iš dalies pakeisto 2004 m., jis nurodė, kad, praradus dalį valstybės teikiamo finansavimo, tapo neįmanoma įgyvendinti *Comune di Bari* siekiamo tikslo. Dėl antrojo *Pizzarotti* pasiūlymo, susijusio su pastatų, kurie bus pastatyti privačiai, nuoma, jis pažymėjo, kad atsižvelgiant į šį tikslą jis buvo visiškai netinkamas.
- 23 *Pizzarotti* padavus skundą dėl šio akto, *Consiglio di Stato* 2010 m. gruodžio 3 d. Sprendimu Nr. 8420/2010 jį patenkino. Ji pabrėžė, kad su minėtu skelbimu susijusios išvados, pateiktos atitinkamai 2008 m. lapkričio 21 d. ir 2010 m. gegužės 27 d. aktuose, nenuoseklios, ir nusprendė, kad vienintelė išvada, kuri turi būti padaryta, – tai pateiktoji pirmajame iš šių dokumentų. Ji dar kartą pabrėžė būtinybę *commissario ad acta* pradėti procedūras, būtinas antrajam pasiūlymui patvirtinti, ir panaikino paskutinį iš dokumentų remdamasi tuo, kad juo buvo pažeista *res judicata* galia.
- 24 Vėliau naujasis Bario prefekto deleguotas *commissario ad acta* ėmėsi visų būtinų priemonių, kad būtų galima priimti 2012 m. balandžio 23 d. sprendimą dėl „Miesto plėtros plano pakeitimo“, susijusį su bendruoju *Comune di Bari* plėtros planu, kalbant apie žemės sklypus, skirtus numatyto teismų komplekso statybai.
- 25 *Pizzarotti* užginčijo šį sprendimą *Consiglio di Stato*, motyvuodama tuo, kad juo nepaisoma *res judicata* galios.
- 26 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, pirma, ar būsimo nekilnojamojo daikto nuomos sutartis, sudaryta išipareigojimo nuomoti šį daiktą forma, prilygsta, nepaisant nuomos sutarčiai būdingų požymių, darbų pirkimo sutarčiai, kuriai netaikoma ypatinga išimtis, numatyta Direktyvos 2004/18 16 straipsnio 1 dalies a punkte.
- 27 Antra, jei ginčijama sutartis yra viešojo darbų pirkimo sutartis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar jis gali šioje byloje panaikinti savo Sprendimo Nr. 4267/2007 *res judicata* galią, nes dėl pastarojo sprendimo priėmus vėlesnius vykdomuosius sprendimus ir *commissario ad acta* aktus susidarė situacija, nesuderinama su Sąjungos teise, reglamentuojančia viešojo pirkimo sutarčių sudarymą. Šiuo atžvilgiu jis pabrėžia, kad, remdamasis savo paties praktika, tam tikromis sąlygomis jis gali papildyti vieno iš savo sprendimų pirminę rezoliucinę dalį įgyvendinimo sprendimu, taip sukurdamas „laipsniškai besiformuojančią *res judicata* galią“.
- 28 Tokiomis aplinkybėmis *Consiglio di Stato* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar būsimo daikto nuomos sutartis, sudarytina, be kita ko, galiausiai pasiūlyta išipareigojimo nuomoti forma, prilygsta viešojo darbų pirkimo sutarčiai, net jei jai būdingi tam tikri nuomos sutarties elementai, ir todėl ji negali būti viena iš sutarčių, kurioms pagal [Direktyvos 2004/18] 16 straipsnį netaikoma viešųjų procedūrų tvarka?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar nacionalinis teismas, būtent šis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, gali panaikinti galimą sprendimo, priimto šiame sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aprašytoje nagrinėjamoje byloje, *res judicata* galią, jei dėl šio sprendimo susidarė teisinė situacija, prieštaraujanti [Sąjungos] viešojo darbų pirkimo teisei, ir ar galima vykdyti galutinį sprendimą, kuris prieštarauja Sąjungos teisei <...> ?“

Dėl prejudicinių klausimų priimtumo

- 29 *Pizzarotti* nurodo dvi priežastis, kurios jai kelia rimtų abejonių dėl pateiktų klausimų priimtumo.
- 30 Pirma, ji tvirtina, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą suklysta nurodant pagrindinėje byloje taikytiną Sąjungos teisę. Iš tiesų šiuo prašymu siekiama, kad būtų išaiškinta Direktyva 2004/18, nors ji buvo priimta vėliau, nei *Comune di Bari* nusprendė paskelbti skelbimą apie rinkos tyrimą, t. y. 2003 m. rugpjūčio 14 d., todėl ji netaikytina pagrindinėje byloje.
- 31 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad taikytina yra direktyva, galiojanti tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurios laikysis, ir galutinai išsprendžia klausimą, ar privaloma iš anksto skelbti konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti (Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-576/10, EU:C:2013:510, 52 punktas ir nurodyta teismų praktika). Kita vertus, direktyvos, kurios perkėlimo terminas pasibaigė po šio momento, nuostatos netaikytinos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-337/98, EU:C:2000:543, 41 ir 42 punktus).
- 32 Šioje byloje 2003 m. rugpjūčio 14 d., t. y. tuo metu, kai *Comune di Bari* paskelbė apie „Rinkos tyrimą“ siekdama pastatyti teismų kompleksą Baryje, buvo taikytinos direktyvos 92/50 ir 93/37. Tos pačios direktyvos buvo taikytinos ir tada, kai dėl visiškai nutraukto valstybės finansavimo pasikeitus ekonominei situacijai 2004 m. rugsėjo mėn. *Comune di Bari* nusprendė, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos, privalanti pradėti naują atrankos procedūrą, o ne tiesiogiai derėtis su *Pizzarotti*, neskelbdama naujo konkurso, dėl „būsimo daikto nuomos sutarties“.
- 33 Tačiau Direktyva 2004/18 šiomis skirtingomis datomis nebuvo taikytina, nes terminas jai perkelti pagal 80 straipsnio 1 dalį iš tiesų pasibaigė tik 2006 m. sausio 31 d.
- 34 Tokiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad pirmajame klausime nurodyta „viešojo darbų pirkimo“ sąvoka yra panašiai apibrėžta Direktyvos 93/37 1 straipsnio a punkte ir Direktyvos 2004/18 1 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose. Be to, Direktyvos 92/50 1 straipsnio a punkto iii papunktyje ir Direktyvos 2004/18 16 straipsnio a punkte apibrėžiant tame pačiame pirmajame klausime nurodytos išimties taikymo sritį vartojama tokia pati formulė.
- 35 Šiomis sąlygomis tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suklydo nurodydamas nagrinėjamoje byloje taikytinas Sąjungos nuostatas, nedaro įtakos užduotų klausimų priimtinumui (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Zurita García ir Choque Cabrera*, C-261/08 ir C-348/08, EU:C:2009:648, 39 punktą).
- 36 Antra, *Pizzarotti* tvirtina, kad pagrindinei bylai būdinga tai, jog priimti teismo sprendimai, be kita ko, *Consiglio di Stato* sprendimai, turintys *res judicata* galią, dėl to prašymas priimti prejudicinį sprendimą, būtent pirmasis klausimas, yra akivaizdžiai nepriimtinas. Iš tikrųjų Teisingumo Teismo atsakymas į šį klausimą neturėtų jokios įtakos priimant sprendimą pagrindinėje byloje, atsižvelgiant į, viena vertus, Sąjungos teisėje pripažinto *res judicata* galios principo pirmenybę, prireikus nepaisant šios teisės pažeidimo, ir, kita vertus, tai, kad administracinė institucija nėra įpareigota peržiūrėti galutinio sprendimo, kuris pasirodė pažeidžiantis minėtą teisę.
- 37 Vis dėlto šie argumentai susiję su pagrindinės bylos esme ir būtent su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrojo klausimo dalyku.

38 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pateikti klausimai yra priimtini.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 39 Savo pirmuoju klausimu, kurį reikia reformuluoti atsižvelgiant į Sąjungos teisės nuostatas, taikytinas pagrindinei bylai *ratione temporis* atžvilgiu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 93/37 1 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutartis, kuria įsipareigojama išnuomoti dar nepastatytą nekilnojamąjį daiktą, yra viešojo darbų pirkimo sutartis, nepaisant nuomos sutarčiai būdingų požymių, todėl ji nepatenka į Direktyvos 92/50 1 straipsnio a punkto iii papunktįje numatytą išimtį.
- 40 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia priminti, kad, viena vertus, klausimas, ar sandoris yra viešasis darbų pirkimas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisės aktus, patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Aplinkybė, kad *Pizzarotti* ir Italijos vyriausybė numatomą sudaryti sutartį kvalifikuoja kaip „nuomos sutartį“, šiuo atžvilgiu neturi lemiamos reikšmės (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-536/07, EU:C:2009:664, 54 punktą ir nurodytą teismų praktiką).
- 41 Kita vertus, kai sutarčiai būdingi tiek su viešuoju darbų pirkimu, tiek su kitos rūšies viešuoju pirkimu susiję aspektai, būtent pagrindinis sutarties dalykas lemia teisinį jos kvalifikavimą ir taikytinas Sąjungos teisės normas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Auroux ir kt.*, C-220/05, EU:C:2007:31, 37 punktą; Sprendimo *Komisija / Italija*, C-412/04, EU:C:2008:102, 47 punktą ir Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 57 punktą).
- 42 Pagrindinėje byloje iš Teisingumo Teismo turimos medžiagos matyti, kad tuo momentu, kai *Comune di Bari* gavo *Pizzarotti* pasiūlymą sudaryti nagrinėjamą sutartį, su ja susiję darbai dar nebuvo pradėti. Tokiomis aplinkybėmis reikia laikyti, kad pagrindinis minėtos sutarties dalykas yra šių darbų įvykdymas, o tai iš tiesų suponuoja, kad šis statinys vėliau neišvengiamai bus išnuomotas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 56 punktą).
- 43 Kaip pažymėjo Vokietijos vyriausybė, kad būtų galima pripažinti „viešojo darbų pirkimo“ buvimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/37, dar reikia, kad numatytas darbas būtų atliktas laikantis perkančiosios organizacijos nurodytų reikalavimų (Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 55 punktas).
- 44 Taip yra tuo atveju, kai ji ėmėsi priemonių darbų pobūdžiui nustatyti arba bent turėjo lemiamą įtaką juos projektuojant (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Helmut Müller*, C-451/08, EU:C:2010:168, 67 punktą).
- 45 Pagrindinėje byloje „įsipareigojimo nuomoti“ projekto, kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo kaip galiausiai *Pizzarotti Comune di Bari* pasiūlytą formą, 10 punkte daroma nuoroda į reikalavimų gaires, kurias nustatė *Corte d'appello di Bari* skelbimui apie rinkos tyrimą. Šio įsipareigojimo projekto 7 straipsnyje numatyta administracijos teisė prieš priimant statinį patikrinti jo atitiktį toms pačioms reikalavimų gairėms.
- 46 Jose patikslinamos įvairios techninės ir technologinės planuojamo statinio charakteristikos, taip pat, atsižvelgiant į visus statistinius duomenis, susijusius su Bario teismų veikla (civilinių ir baudžiamųjų bylų skaičius, kiekviename teisme vykstančių posėdžių skaičius per savaitę, teisėjų ar prokurorų skaičius, administracinio personalo ar saugos tarnybų darbuotojų skaičius, į Bario advokatų sąrašą

įrašytų advokatų skaičius ir kt.), šiai teismų apygardai priklausančio kiekvieno teismo specifiniai poreikiai (kabinetai ir posėdžių, konferencijų, pasitarimų ar archyvų salių skaičius, patalpų plotas ir vidaus komunikacijų būdai) ir tam tikri bendrieji poreikiai, kaip antai stovėjimo aikštelių vietų skaičius.

- 47 Priešingai, nei teigia *Pizzarotti* ir Italijos vyriausybė, dėl tokių reikalavimų gairių *Comune di Bari* atsiduria padėtyje, kurioje daro lemiamą įtaką būsimos statinio projektui.
- 48 Tai reiškia, kad pagrindinėje byloje numatytos sutarties dalykas buvo atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus.
- 49 Žinoma, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, „įsipareigojimo nuomoti“ projektui būdingi tam tikri nuomos sutarties požymiai. Teisingumo Teisme buvo pabrėžta aplinkybė, kad pagal šio projekto 5 straipsnį administracijai tenkančios finansinės išlaidos atitinka 3,5 milijono eurų, kurie kaip metinis nuomos mokestis mokėtini 18 sutarties galiojimo metų. Remiantis *Pizzarotti* ir Italijos vyriausybės pateiktais duomenimis, šis atlygis, kurio bendra suma 63 milijonų eurų, bus gerokai mažesnis nei numatomos bendros statinio išlaidos, kurios turėtų būti maždaug 330 milijonų eurų.
- 50 Vis dėlto šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad klasifikuojant tokią sutartį lemiamas aspektas yra pagrindinis jos dalykas, o ne rangovo atlyginimo dydis arba jo mokėjimo tvarka (Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 61 punktas).
- 51 Galiausiai, nei „įsipareigojimo nuomoti“ projekto 4 straipsnis, numatantis, kad sutartis automatiškai nustoja galioti pasibaigus 18 metų laikotarpiui, nei Italijos vyriausybės nurodyta Italijos teisės aktų nuostata dėl bendrųjų valstybės finansų, pagal kurią reikalaujama, kad viešosios valdžios institucijų sudarytos sutartys turėtų apibrėžtą terminą ir trukmę, ir pagal kurią draudžiama, kad dėl šių sutarčių valstybei tektų nuolatinė finansinė našta, netrukdo, kaip paaiškėjo per teismo posėdyje vykusias diskusijas, pasibaigus pirmosios numatytos sudaryti sutarties terminui, vėliau sudaryti vieną ar kelias sutartis, kurios užtikrintų, kad *Pizzarotti* bus atlyginta už visus ar didžiąją dalį darbų, atliktų statant atitinkamą statinį.
- 52 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 93/37 1 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutartis, kurios pagrindinis dalykas – atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus, yra viešojo darbų pirkimo sutartis, todėl ji nepatenka į Direktyvos 92/50 1 straipsnio a punkto iii papunktyje numatytą išimtį, nepaisant to, jog joje numatytas įsipareigojimas išnuomoti atitinkamą statinį.

Dėl antrojo klausimo

- 53 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar jis gali panaikinti galimą jo priimto sprendimo *res judicata* galią, jei dėl šio sprendimo susidarė situacija, prieštaraujanti Sąjungos teisės aktams dėl viešojo darbų pirkimo.
- 54 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad, nesant šią sritį reglamentuojančių Sąjungos teisės aktų, taisyklės, kuriomis įgyvendinamas *res judicata* galios principas, nustatomos valstybių narių teisės sistemose vadovaujantis jų procesinės autonomijos principu, tačiau paisant lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, 24 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

- 55 Savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas nurodo, kad pagal jo paties praktiką, kai tenkinamos tam tikros sąlygos, jis gali papildyti vieno iš savo sprendimų pirminę rezoliucinę dalį įgyvendinimo sprendimais, taip sukurdamas tai, ką jis laiko „laipsniškai besiformuojančia *res judicata* galia“.
- 56 Jeigu, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 15 punkte nurodytame jo Sprendime Nr. 4267/2007 esantis sprendimas, kuris, remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, apibrėžia *res judicata* nagrinėjamoje byloje, atitinka šios procedūros taikymo sąlygas, būtent šis teismas, atsižvelgdamas į lygiavertiškumo principą, gali pasinaudoti šia procedūra „iš daugelio skirtingų įgyvendinimo būdų“, kurie, kaip jis pats mano, gali būti taikomi šiam sprendimui įgyvendinti, teikdamas pirmenybę tam, kuris pagal veiksmingumo principą užtikrintų, kad bus paisoma Sąjungos teisės aktų dėl viešojo darbų pirkimo.
- 57 Kaip nurodė *Comune di Bari*, toks sprendimas galėtų būti įpareigojimas, papildant minėtą sprendimą, užbaigti rinkos tyrimo procedūrą nepasirenkant jokio pasiūlymo, o tai leistų pradėti naują procedūrą laikantis Sąjungos teisės aktų dėl viešojo darbų pirkimo.
- 58 Jeigu vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas būtų priverstas nuspręsti, kad, atsižvelgiant į taikytinas vidaus proceso taisykles, šie teisės aktai nesuderinami su jo Sprendimo Nr. 4267/2007 ar šį sprendimą įgyvendinančių sprendimų, kuriuos jis priėmė 2010 m. balandžio 15 d. ir gruodžio 3 d., *res judicata*, reikia priminti, kad *res judicata* galios principas svarbus tiek Sąjungos, tiek nacionalinės teisės sistemose. Iš tiesų, tiek siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą, tiek gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismo sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus numatytiems pasinaudojimo jomis terminams tampa galutiniais, nebegalėtų būti ginčijami (Sprendimo *Kapferer*, C-234/04, EU:C:2006:178, 20 punktas; Sprendimo *Komisija / Liuksemburgas*, C-526/08, EU:C:2010:379, 26 punktas ir Sprendimo *ThyssenKrupp Nirosta / Komisija*, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 123 punktas).
- 59 Todėl Sąjungos teisė nenustato nacionaliniams teismams pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, net jeigu tai leistų ištaisyti su Sąjungos teise nesuderinamą nacionalinę situaciją (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Eco Swiss*, C-126/97, EU:C:1999:269, 46 ir 47 punktus; Sprendimo *Kapferer*, EU:C:2006:178, 20 ir 21 punktus; Sprendimo *Fallimento Olimpiclub*, EU:C:2009:506, 22 ir 23 punktus; Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 35–37 punktus ir Sprendimo *Komisija / Slovakija*, C-507/08, EU:C:2010:802, 59 ir 60 punktus).
- 60 Taigi, pagal Sąjungos teisę nereikalaujama kad, siekdamas atsižvelgti į tam tikros Sąjungos teisės nuostatos aiškinimą, kurį Teisingumo Teismas pateikė po to, kai buvo priimtas *res judicata* galią įgijęs teismo sprendimas, tas teismas peržiūrėtų šį sprendimą.
- 61 Sprendimas *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434), kuriuo remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nepaneigia šios analizės. Iš tiesų tuo atveju Teisingumo Teismas išskirtinėmis aplinkybėmis, kuriomis buvo nagrinėjami principai, reguliuojantys valstybių narių ir Europos Sąjungos kompetencijų pasidalijimą valstybės pagalbos srityje, iš esmės nusprendė, kad Sąjungos teisė draudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai Italijos civilinio kodekso 2909 straipsnį, kurioje įtvirtintas *res judicata* galios principas, jeigu jos taikymas trukdytų susigrąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę suteiktą valstybės pagalbą, kurios nesuderinamumas su bendrąja rinka pripažintas galutiniu tapusiu Europos Komisijos sprendimu (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Fallimento Olimpiclub*, EU:C:2009:506, 25 punktą). Vis dėlto šioje byloje tokie kompetencijos pasidalijimo klausimai nekyla.

- 62 Tokiomis aplinkybėmis, kai taikytinos vidaus proceso taisyklės numato nacionaliniam teismui galimybę, įvykdžius tam tikras sąlygas, peržiūrėti *res judicata* galią igijusį sprendimą siekiant ištaisyti situaciją, kad ji atitiktų nacionalinę teisę, pagal lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus šia galimybe būtina pasinaudoti, jeigu šios sąlygos tenkinamos, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija taptų atitinkanti Sąjungos teisės aktus dėl viešojo darbų pirkimo.
- 63 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad minėtuose teisės aktuose įtvirtintos esminės Sąjungos teisės taisyklės, nes jais siekiama užtikrinti, kad bus vienodai taikomi vienodo požiūrio į pasiūlymų teikėjus ir skaidrumo principai, siekiant atverti kelią neiškreiptai konkurencijai visose valstybėse narėse (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-70/06, EU:C:2008:3, 40 punktą; Sprendimo *Michaniki*, C-213/07, EU:C:2008:731, 55 punktą; Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-251/09, EU:C:2011:84, 37–39 punktus ir Sprendimo *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 28 punktą).
- 64 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: jeigu pagal vidaus proceso taisykles leidžiama, nacionalinis teismas, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priėmęs sprendimą kaip galutinę instanciją, jeigu prieš tai pagal SESV 267 straipsnį nebuvo kreiptasi į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo, turi arba papildyti savo galutinį sprendimą, dėl kurio susiklostė su Sąjungos teisės aktais dėl viešojo darbų pirkimo nesuderinama situacija, arba peržiūrėti šį sprendimą, kad būtų atsižvelgta į Teisingumo Teismo vėliau pateiktą šių teisės aktų išaiškinimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyvos 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 1 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutartis, kurios pagrindinis dalykas – atlikti darbą, atitinkanti perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus, yra viešojo darbų pirkimo sutartis, todėl ji nepatenka į 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvos 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 1 straipsnio a punkto iii papunktyje numatytą išimtį, nepaisant to, jog joje nustatytas įsipareigojimas išnuomoti atitinkamą statinį.
2. Jeigu pagal vidaus proceso taisykles leidžiama, nacionalinis teismas, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priėmęs sprendimą kaip galutinę instanciją, jeigu prieš tai pagal SESV 267 straipsnį nebuvo kreiptasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo, turi arba papildyti savo galutinį sprendimą, dėl kurio susiklostė su Sąjungos teisės aktais dėl viešojo darbų pirkimo nesuderinama situacija, arba peržiūrėti šį sprendimą, kad būtų atsižvelgta į Teisingumo Teismo vėliau pateiktą šių teisės aktų išaiškinimą.

Parašai.